

Nr 16.

Av herr Meyerhöffer m. fl., om planmässiga provisoriska åtgärder till försvarets stärkande.

Ett lands försvarsordning måste alltid anpassas efter de krav, som fastställas av det utrikespolitiska läget. Detta framhölls också i försvarsrevisionen 1923 i den socialdemokratiska reservationen, vari bl. a. sades: »En dylik anpassning nedåt förutsätter emellertid också en tillräckligt snabb anpassning uppåt för den händelse utvecklingen i vår del av världen icke skulle taga den fredliga riktning, de allra flesta äro eniga om att önska.» Redan efter några få år visade det sig, att de förhoppningar, på vilka man byggt den svenska försvarsordningen, icke motsvarades av utvecklingen. En nuvarande ledamot av regeringen och tidigare av försvarsrevisionen har också uppriktigt skrivit: »Se vi oss omkring, så är det tyvärr så, att det icke blott är avrustningskravet, som gått i kvav i Genève, och flottkonferensen, som lett till fiasko — — —. Vid sådant förhållande nödgas jag säga mig, att vi befinna oss i ett så tillvida tröstlöst läge, att många av våra bästa förhoppningar med avseende på den internationella avrustningen och nedrustningen ha lidit skeppsbrott, och att det vi hoppats, särskilt när man avslöt världskriget och uppgörelsens timma följde, icke visat sig gå i uppfyllelse.» Sedan dessa uttalanden gjordes, har utvecklingen mycket bestämt gått i den fruktade riktningen. En annan ledamot av regeringen — hans excellens herr utrikesministern — har i april 1934 offentligen uttalat att »även den mest blåögde pacifist måste börja inse, att i en viss given situation det möjliga icke behöver sammanfalla med det önskliga». Allvaret och ovissheten ha ock fått ett synnerligen kraftigt uttryck i hans uttalande: »I det utrikespolitiska läget växla skuggor och dagar från vecka till vecka. Känslan av att internationell politik hanterar ett osäkrat gevär stärkes just av ovissheten om nedrustningens öde.»

Det må vidare erinras om att tidigare starkt internationellt betonade riktningar nu beklagligtvis i stor utsträckning övergått till hets mot främmande länder och därigenom väsentligt bidragit till att förvärpa det rådande orostillståndet. Förhållandet har t. o. m. föranlett utrikesministern att framhålla, att vi behöva litet var »vänja oss att bedöma vad som sker mindre med ledning av åsikter eller känslomässiga tycken om främmande folk och regimer än med ledning av en medveten eller instinktiv uppfattning om våra behov och resurser, om vår ställning i denna rörliga värld».

Av vad som anförts framgår, att de förhoppningar, som lågo till grund för vårt nuvarande försvar, visat sig fullständigt sakna grund i verkligheten, och att läget i världen för närvarande är fullt av risker. Det finns

för en realitetsbetonad bedömning av läget ingen anledning att söka i skräckskildringens tecken utmåla detsamma i särskilt mörk dager, men ingen kan gärna påstå annat än att *läget är i hög grad ovisst*. Det synes under sådana omständigheter ofrånkomligt att också inrätta sig därefter. Denna situation har redan sedan flera år i de flesta stater framtvingat ökade omsorger i fråga om staternas säkerhet, och den allmänna tendensen i detta avseende har i ökad grad framträtt under det senast gångna året.

Till belysande härav må följande sammanfattning av i fackpressen synliga uppgifter om militära åtgärder i olika länder återges:

Belgien.

Ombeväpningen av artilleriet har påbörjats. Omfattande befästningsarbeten, i viss mån en fortsättning av de franska, ha utförts och i samband härmed en värvad styrka på något över 2 000 man nyuppsatts.

England.

Kraftiga ansträngningar göras för att höja värdet av territorialarmén (400 territorialofficerare ha t. ex. för första gången detta år genomgått en utbildningskurs i krigsskola).

Särskild lag, som underlättar bekämpandet av propaganda bland krigsmaktens personal, har antagits. Möjligheten att göra husundersökning har utsträckt och blotta innehavet av landsförrädisk litteratur gjorts straffbart. Den 1934 antagna budgeten innebär en reduktion av sammanlagt 6 miljoner pund för icke militära utgifter men en ökning av de militära utgifterna med 4 miljoner pund.

Under byggnad 88 000 ton krigsfartyg samt dessutom beviljade 52 000 ton.

Utgifterna för militära ändamål utgöra 48,8 % mer än 1914.

Finland.

Försvarsbudgeten uppvisar för året en stegring av 90 miljoner mark.

Frankrike.

Åtgärder ha vidtagits för ökning av den fasta kadern. Ett nytt regemente har uppsatts, samt de i Frankrike garnisonerade färgade trupperna ökats med tre regementen. Inemot 3 miljarder extra ordinarie anslag för militära ändamål (1 175 miljoner för gränsfästningar, 980 miljoner för flyget, 825 miljoner för marinen). I december har ett ytterligare anslag om 800 miljoner beviljats. (I deputeradekammaren med överväldigande majoritet.) Enligt Times har Frankrike aldrig varit så väl försvarat. En särskild myndighet för rustningsindustri har upprättats.

Under byggnad 107 000 ton krigsfartyg samt beviljade 34 000 ton.

Utgifterna för militära ändamål utgöra 20,8 % mer än 1914.

Italien.

Lag om den manliga ungdomens militarisering från 8:de levnadsåret, i avsikt att andligen, kroppsligen och militäriskt så förbereda ungdomen, att vid inträdet i armén tiden kan användas uteslutande till utbildning för

kriget och för specialutbildning. Regeringschefen har motiverat den nya lagen med att »vi måste militarisera staten, vi måste upprusta, göra varenda innebyggare till soldat, öva varenda gosse och man och ingjuta kampvilja i honom». Det är icke oriktigt, då han förklarar, »att man måste gå ända tillbaka till det romerska riket för att finna någon motsvarighet till det italienska folket i vapen i dag».

Under byggnad 59 000 ton krigsfartyg samt beviljade 70 000 ton.

Japan.

Budgeten uppgår 1935—1936 till 600 miljoner yen för armén mot 446 miljoner för löpande året. Flygvapnet har beviljats ett extra anslag om 44 miljoner yen, avsett att under loppet av tre år öka antalet flygplan med 500.

Luftvärnet har betryggande ordnats och under manövrer 1933 ingående prövats.

Straffen i lagen av år 1929 för bekämpande av kommunismen ha skärpts. (För kommunistisk propaganda i krigsmakten har bl. a. straffarter även införts dödsstraff.)

Under byggnad 65 000 ton krigsfartyg samt beviljade 25 000 ton.

Utgifterna för militära ändamål utgöra 38,4 % mer än 1914.

Kina.

En femårsplan har uppgjorts för anskaffning av 1 500 flygplan och leveranser påbörjats från Amerika.

Polen.

Lag har införts om civil värnplikt för militärt ändamål för alla män mellan 17 och 60 år samt för kvinnor mellan 19 och 45 år. Förberedande militärutbildning har införts efter italienskt mönster.

Rumänien.

Obligatorisk förberedande militärutbildning från 19 till 21 år med minst 60 övningar per år har införts.

Ryssland.

Östersjöflottan skall vara i tjänst även under vintern och särskilda vinterövningar skola äga rum i Finska viken.

Utgifterna äro svåra att exakt ange. I varje fall är tendensen tydlig. Åren 1929—1930 1 115 miljoner rubel och 1933 2 300 miljoner.

Ledaren för en italiensk militärkommission i Ryssland förklarar, att såväl utrustning som befälsutbildning mer är riktad på offensiv än defensiv. Krigsmakten hör till de solidaste och bäst ordnade av Sovjets inrättningar, och i fråga om armén vet regeringen ej av någon sparsamhet.

Den ryska flygmaskinsindustrin är efter 5-årsplanens slut oberoende av utlandet. Tyngdpunkten i fabrikationen ligger för närvarande på tunga bombplan med stor aktionsradie. Regeringens avsikt är att under 1935 göra de ryska luftstridskrafterna till de starkaste i världen.

En särskild skarpskyttekår har uppsatts, huvudsakligen bestående av fabriksarbetare, och skall sommaren 1934 ha uppnått 500 000 man.

Schweiz.

Landsförrådsk propaganda har kraftigt beivrats. En »aktionskommitté till försvar av de i Genève efter oroligheterna den 9 nov. 1932 häktade soldaterna» hade i flygblad och på möten uppmanat soldater till ohör-samhet. I tjänsten hade de uppträtt utan anmärkningar och erkände, att de erhållit anvisning av sitt parti (kommunistiska) att fullgöra sin tjänst ordentligt och villigt, emedan vad de sålunda lärde sig sedermera skulle komma det militärt organiserade arbetarvärdnet tillgodo. Försvarsadvokatens invändning, att krigsrätten ej vore rätt forum, avvisades, emedan den upp-lösande och upphetsande verksamheten hade riktat sig mot krigsmän. Straf-fen lödo på 1 till 4 månaders fängelse.

Större manövrer i divisionsförband ha ägt rum i september.

Av den extraordinära rustningskrediten om 82 miljoner francs för mate-rielanskaffning ha använts 3,5 miljoner för kulsprutor, 10 miljoner för andra tunga infanterivapen, 36 miljoner för ammunition, 10 miljoner för kanoner och 12 miljoner för flygplan.

Förslag har framkommit om ökning av de värnpliktigas utbildningstid med 30 dagar, vilken med hänsyn till härordningens natur och hittills rådande förhållanden måste anses anmärkningsvärd. Chefen för försvars-departementet har förklarat »under hänvisning till den oroande internatio-nella situationen och nedrustningskonferensens fruktlösa arbete är det re-geringens plikt att träffa alla åtgärder för att förhindra, att Schweiz inblan-das i ett krig. Det säkraste skyddet härför utgör en stark och völdiscipli-nerad armé. Åtgärder ha redan vidtagits för att förbättra beväpningen, men dessutom är det nödvändigt, att rekrytutbildningen förlänges. Regeringen kommer att framlägga proposition härom till nästa parlamentssession.»

Spanien.

Förberedande militärutbildning har införts. 20 skolor med 4 kurser om 4 månaders längd årligen; varje kurs omkring 400 elever.

Tjeckoslovakien.

I skolorna skall särskild undervisning om försvaret äga rum. Dessutom har 1934 införts obligatorisk militärutbildning fr. o. m. 15 års ålder.

Tjänstgöringstiden har utsträckts till 2 år från 14 månader.

Turkiet.

Ett flertal nya skatter ha införts för att användas för ökade behov i militärt avseende.

Tyskland.

Officiella uppgifter saknas. Betydande upprustning anses dock ha ägt rum.

U. S. A.

Medel beviljades för 102 krigsfartyg till en kostnad av 400 miljoner dollars, 1 185 flygplan till en kostnad av 96 miljoner dollars. Kostnaderna avse en femårsperiod.

Under byggnad 240 000 ton krigsfartyg samt beviljade 10 000 ton.

Utgifterna för militära ändamål utgöra 10,9 % mer än 1914.

Det är sålunda uppenbart, att de flesta statsmän i ord äro eniga i att betona lägets allvar och vidare, att de flesta ansvariga politiska ledare i andra länder även i handling omsatt sin uttalade uppfattning.

Som en naturlig följd av orostillståndet i världen har nedrustningen praktiskt taget avförts ur den internationella diskussionen. Nu är det i stället fråga om graden av upprustning. Utrikesministern har säkerligen fullt riktigt bedömt läget i detta avseende, då han säger: »Konversationen i Genève rör sig egentligen föga kring fredens lycka och krigets förbannelse. Desto mer tala nedrustningsherrarna om tanks och bombplan, slagskepp och härstyrkor och andra sådana bastanta realia. Europa och världen äro ingalunda desamma som för femton år sedan. Särskilt under den senaste tiden har med snabb acceleration det läge förskjutit sig, vari man tänkt sig nedrustningens realiserande. Och nu får man fråga sig, bittert blickande tillbaka på många långa år av förspillda möjligheter: kan den ännu alltjämt realiseras? — — Det är tämligen lätt att avskilja vissa alternativ, som icke numera äro möjliga. Till vad som icke kan uppnås får först och främst hänföras: en nedrustningskonvention, som genomför väsentliga reduktioner, kvalitativt och kvantitativt över rustningarnas hela område. Att detta icke kan genomföras i nuvarande läge är uppenbart. De som här hemma hoppats på att en internationell nedrustning skulle för vårt land innebära ett minskat behov av försvarsanstalter böra icke göra sig några illusioner. De som åter fruktat ett resultat, som bunde Sverige till äventyrliga nedsättningar i försvarskraften, kunna känna sig lugna.»

På många håll har man i alltför hög grad förbundet rustningarnas minskning med möjligheterna till fred. Det är icke rustningar i och för sig, som framkalla krig, utan rustningarna äro endast ett utslag av rådande osäkerhetstillstånd. Krigiska konflikter kunna lika lätt eller lättare uppstå mellan stater, som nedbringat sina rustningar eller överenskommit att avstå från bruket av vissa vapen. Liksom å ena sidan förhoppningarna på nedrustningen och dess följder voro i hög grad oriktiga, är det ingen anledning att i nedrustningens misslyckande i och för sig se ett direkt hot för freden. Dess betydelse är emellertid allvarlig nog, ty det visar, att ovissheten och oron för närvarande äro mycket stora. Det är helt enkelt en påminnelse om nödvändigheten att ordna även vårt lands säkerhet efter de förhållanden, som faktiskt råda i världen. På grund av svårigheterna att snabbt genomföra förändringar i ett lands försvarsberedskap är det nödvändigt att försvarsberedskapen städse hålles på en sådan nivå, att den kan motsvara det skiftande utrikespolitiska läget. Dåvarande statsministern Staaff har också förklarat: »I varje förnuftig organisation måste finnas en verklig krigsberedskap under varje utvecklingsskede.»

Det utrikespolitiska läget kan omsättas i neutralitetspolitik eller ock i solidaritets- och allianspolitik av ett eller annat slag. I vilket fall är det emellertid ett oavvisligt krav, att våra militära maktmedel äro av sådan

beskaffenhet, att de kunna förmå framtvinga ett tillbörligt hänsynstagande till rikets livsintressen.

Det nuvarande utgångsläget i fråga om vårt försvar är i ovanligt hög grad ogynnsamt. Vårt land har företagit en nedrustning 1925 av sådan omfattning, att den icke förekommit frivilligt i något annat land. Den relation, i vilken våra försvarskrafter då försattes gentemot andra länder, har sedan dess emellertid ytterligare kraftigt förskjutits i ogynnsam riktning. Å ena sidan har särskilt under senare år en bestämd upprustning ägt rum i ett flertal länder och å andra sidan ha de 1925 beslutade försvarsanstalterna i flera avseenden icke ens nått den styrka eller beskaffenhet, som då beslöts, utan i stället ha i vissa avseenden synnerligen genomgripande provisoriska inskränkningar vidtagits.

Inför det läge, som utan meningsskiljaktighet, vad vårt land beträffar, anses råda i världen samt våra försvarsanstalters nuvarande beskaffenhet synes just den situation ha inträtt, som angavs i den ovannämnda socialdemokratiska reservationen till försvarsrevisionen 1923, nämligen att man förutsatte en »tillräckligt snabb anpassning uppåt för den händelse utvecklingen i vår del av världen icke skulle taga den fredliga riktning de allra flesta äro eniga om att önska».

Uttalanden från tidigare anhängare av det svenska försvarets avskrivning ha givit vid handen, att de uppenbara förändringarna i läget också börjat uppmärksammas på detta håll. R. Lindström har direkt uttalat, att »vårt parti är positivt försvarsvänligt» och statsrådet Vennerström har förklarat: »I tider som dessa kan ingen ärlig demokrat gå förbi problemet att vid de yttre gränserna göra demokratin samma väntjänst som i fråga om den inre ordningen.» Det finns således numera inom det socialdemokratiska partiet personer i inflytelserik ställning, som deklarerat en försvarsvänlig ståndpunkt och på ärligheten i de gjorda uttalandena anse vi oss icke böra tvivla. Nödvändigheten av det gemensamma fäderneslandets försvar bör också framstå allt tydligare, då medborgarna känna att inom nya vida kretsar samverkan önskas för praktisk tillämpning av verklig folkgemenskap och en ny anda av social förståelse. Därmed ha också ökade förutsättningar skapats att lyfta den för landets medborgare i högsta grad gemensamma och för rikets bestånd avgörande frågan om vårt försvars utformning över trånga partigränser.

Denna vår principiella ställning om försvarsfrågan över partistriderna ävensom den uppfattning vi hysa om det inflytande, vilket bör tillkomma den ansvariga sakkunskapen, samt om regeringens ledande uppgift — detta oberoende av dess partifärg — framställa i nuvarande läge särskilda krav. Det är av vikt, att de principiella linjerna hållas klara, så att icke det försvarsvänliga handlandet blir planlöst eller ett resultat av kompromisser inom partierna till följd av partitaktiska och för stunden populära synpunkter. Det får heller icke bli olika från år till år beroende på ett partis

regerings- eller oppositionsställning. Försvarskommissionens arbete har beklagligtvis icke hitintills medfört tillgängliga positiva förslag. Ett ytterligare avvaktande av dess resultat vore med hänsyn till läget i världen oförenligt med omsorgen om rikets välfärd. En ny försvarsordning måste medgiva ett fullt utnyttjande av landets tillgångar i folkkraft och materiel i enlighet med tidens krav och erfarenheterna från senaste krig, så att de militära maktmedlen kunna med utsikt till framgång säkerställa landets oberoende i skiftande politiska lägen och möjliggöra den för detta ändamål mest gagnande utrikespolitiken. Redan innan en sådan ny försvarsordning kan antagas och genomföras, erfordras emellertid provisoriska åtgärder. Vid innevarande års riksdag böra därför av läget betingade åtgärder beslutas. Dessa böra då få karaktären av provisoriska förbättringar, på samma sätt som vid 1933 års riksdag fattades beslut om provisoriska nedskärningar. Den nuvarande försvarsordningen är givetvis utgångspunkten för reformarbetet, men det är av vikt att ej vid detta arbete av formella skäl förslag avvisas, som i ena eller andra avseendet innebära ändring i 1925 års försvarsordning. Denna var ju redan vid antagandet starkt kritiserad och torde dessutom icke ha lång tid att ännu bestå, då den är avsedd att avlösas av en ny — och som man hoppas — effektivare försvarsordning. Endast sakliga skäl böra sålunda ligga till grund för ändringar och förbättringar. De erforderliga åtgärderna måste genomföras med *planmässighet på sakkunskapens grund och under regeringens ansvar*.

För den skull böra cheferna för general- och marinstaberna samt flygvapnet anmodas att inom viss begränsad tid inkomma med förslag till provisoriska förbättringar, som äro särskilt påkallade inom de olika försvarsgrenarna. De hittills inkomna förslagen i olika detaljfrågor hava avgivits uteslutande under hänsynstagande till gällande försvarsordning och icke med hänsyn till ett mera omfattande provisorium, om vilket givetvis det är regeringens sak att närmast föranstalta.

Vårt lands resurser, geografiska läge och traditioner förpliktiga till en ledande ställning i Norden, och denna ställning förutsätter häremot svarande maktmedel. Det egna landets maktmedel äro de enda fullt påräkneliga. Då de erhållit en gestaltning, som tryggar rikets oberoende, innebär detta också, att vårt land blir den maktfaktor, som mest effektivt kan bidra till att säkerställa freden i Norden utan risk för främmande ingrepp och påtryckningar. Därigenom, men först därigenom, kan vårt land även utöva inflytande i den internationella politiken i enlighet med folkets önskemål att bidra till utjämning av intresse motsatser och till internationellt samförstånd.

På grund härav hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla att, efter inhämtande av förslag av cheferna för general- och

marinstaberna samt flygvapnet i enlighet med vad ovan anförts, redan vid innevarande års riksdag måtte framläggas förslag till planmässiga provisoriska åtgärder till försvarets stärkande.

Stockholm den 15 januari 1935.

Alf Meyerhöffer.

C. Gösta Jacobsson.

John Gustafsson
i Välsnäs.